

КИЧИК БИЗНЕС ВА ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИ, МАМЛАКАТ ТАРАҚҚИЙ ЭТИШИДА БОШ ОМИЛ СИФАТИДА

Расулов Шерзод Шароф ўгли
Жиззах Политехника институти ўқитувчиси

Аннотация: Мазкур мақолада кичик бизнес ва тадбиркорликнинг мамлакат иқтисодий тараққиётини таъминлаш, янги иш ўринларини яратиш, аҳолининг даромадлари ва фаровонлигини оширишдаги роли очиб берилган.

Калит сўзлар: Тадбиркорлик, кичик бизнес, иқтисодий тараққиёт, иш ўринлари, даромад, фаровонлик.

Мамлакатимиз иқтисодиётини тараққий эттиришда кичик бизнес ва тадбиркорлик алоҳида аҳамият касб этади ва ҳозирги шароитда унинг роли янада ортиб бормоқда. Шу сабабдан ҳам кичик бизнес ва тадбиркорликни жадал ривожлантириш ҳар қандай мамлакат иқтисодиётининг барқарор ўсишини таъминловчи асосий бўғин ва амалга оширилаётган иқтисодий ислохотларнинг устувор йўналиши ҳисобланади. Иқтисодиётда рўй бераётган турли ижобий ўзгаришлар кўп жиҳатдан кичик бизнес ва тадбиркорликнинг ривожланиши билан узвий боғлиқдир.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев таъкидлаб ўтганларидек: “...жиддий ва кундалик эътиборини талаб қиладиган яна бир муҳим йўналиш бор. Бу - хусусий мулк ва тадбиркорликни янада ривожлантириш ва уларнинг таъсирчан ҳимоясини таъминлашдир”.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017-йил 7-февралдаги ПФ-4947-сон Фармони билан тасдиқланган 2017-2021-йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясининг «Ижтимоий соҳани ривожлантиришнинг устувор йўналишлари» номли бобида тадбиркорлик ва бизнесни ривожлантириш асосида янги иш ўринларини яратиш ҳамда аҳолининг, энг аввало, таълим муассасалари битирувчиларининг иш билан бандлигини таъминлаш, ишсизлик даражасини камайтириш вазифаси белгиланган.

Кичик бизнес ва тадбиркорликни ривожлантириш асосида бир қатор ижтимоий-иқтисодий вазифалар ҳал этилиши назарда тутилади:

➤ биринчидан, жаҳон тажрибаси шуни кўрсатадики, кичик бизнес ички бозорни зарур товар ва хизматлар билан тўлдирадиган, иқтисодиётнинг таркибий негизини белгилаб берадиган энг муҳим сектор ҳисобланади, шунингдек, аҳолини, айниқса, ёшларни иш билан таъминлашда, уларнинг иқтисодий мустақилликка эришишлари ва ҳаётда ўз ўринларини топиб кетишларида энг асосий омил ва манба бўлиб хизмат қилади;

➤ иккинчидан, ҳозирги шароитда жаҳон ва минтақавий бозорларда рақобат кескинлашиб бораётгани ҳаммага аён. Айнан кичик бизнес ўзининг ҳаракатчанлиги, кам сармоя талаб қилиши ҳисобидан ишлаб чиқаришни энгилроқ ва тез модернизатсия қилиш, ишлаб чиқарилаётган маҳсулот турларини янгилаш имкониятига эга экани ва шу тариқа бозор конъюктурасининг ўзгарувчан талабларига яхши мослаша олиши билан эътиборлидир;

➤ учинчидан, кичик бизнес ва тадбиркорлик ўсиши билан мамлакат таянчи ва суянчи бўлган мулкдорлар ўрта синфини шакллан-тириш вазифаси бевосита ҳал этилади. Умуман

айтганда, кичик бизнес ва тадбиркорлик бугунги кунда аҳоли бандлигини таъминлайдиган ва унинг асосий даромад манбаи бўлган муҳим бўғин ҳисобланмоқда.

Энг аввало, ёшларга хос тадбиркорлик ва ташаббускорлик тадбиркорлик фаолиятида ўз ўрнини топмоқда, ўз бизнесини ташкил этиш ва ривожлантиришда қўлланиляпти.

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни янада ривожлантиришда 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича ҳаракатлар стратегиясининг иқтисодий ривожлантириш ва либераллаштириш бўйича учинчи устувор йўналишида эса, иқтисодий давлат иштирокини камайтириш, хусусий мулкнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва унинг истиқболли ролини янада кучайтириш, кичик бизнес ва тадбиркорлик ривожланишини рағбатлантиришга қаратилган институционал ва таркибий ислохотларни давом эттириш, хусусий мулкнинг ҳуқуқ ва кафолатларини ишончли ҳимоя қилишни таъминлаш, барча турдаги тўскинликлар ва чекланишларни бартараф этиш, хусусий тадбиркорлик ва кичик бизнесни ривожлантириш йўлида тўлиқ эркинлик бериш, амалиётда “Агар халқ бой бўлса, давлат ҳам бой ва кучли бўлади” деган принципни амалга ошириш, кичик бизнес ва тадбиркорликни кенг ривожлантириш учун қулай ишбилармонлик муҳитини яратиш, тадбиркорлик тузилмаларининг фаолиятига давлат, назорат ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг ноқонуний аралашувини қатъий олдини олиш, давлат мулкни хусусийлаштириш тартиб-таомилларни янада кенгайтириш ва соддалаштириш, хўжалик юритувчи субъектларнинг устав жамғармаларида давлат иштирокини камайтириш кўзда тутилган.

Албатта мазкур соҳада қўлга киритилган ютуқлар билан бир қаторда, бугун унга тўсик бўлаётган ва унинг ривожланишига халақит бераётган муаммоларни яна бир бор батафсил, чуқур таҳлил қилиш ҳамда қилинган таҳлиллар асосида аниқ, стратегик қарорлар қабул қилиш заруриятини туғдирмоқда.

Ўзбекистонда бу соҳада ҳали ишга солинмаган жуда катта салоҳият ва имкониятлар мавжуд эканини, дунёдаги тараққий топган давлатларда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ялпи ички маҳсулот ҳажмида етакчи ва ҳал қилувчи ўринни эгаллаётганини инобатга оладиган бўлсак, бу йўналишда қиладиган ишларимиз нақадар кўплиги аён бўлади.

Шундай экан, иқтисодий модернизациялаш шароитида иқтисодий тармоқларидан саналган кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари фаолиятини ривожлантириш тенденцияларини чуқур таҳлил қилиш ҳамда мазкур соҳани янада давлат томонидан қўллаб қувватлаш борасидаги чора-тадбирлар мажмуасини тубдан такомиллаштириш фикримизча, бугунги кундаги энг долзарб масалалардан биридир.

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг мамлакат иқтисодий тараққиётини таъминлаш, янги иш ўринларини яратиш, аҳолининг даромадлари ва фаровонлигини оширишдаги ролини инобатга олган ҳолда қуйидаги хулосаларни қилиш мумкин:

- аҳолини иш билан бандлигини таъминлаш, маҳаллий ресурслардан самарали фойдаланиш асосида маҳаллий саноат тармоқларини ривожлантириш, шунингдек мамлакатнинг экспорт салоҳиятини оширишда бу соҳанинг аҳамиятини янада ошириш чора-тадбирларини такомиллаштириш;

- кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожланишини таҳлил қилиш асосида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик йўналишлари бўйича унинг иқтисодий ўсиш кўрсаткичи ҳудудларда мамлакатнинг ўртача кўрсаткичлари даражасига етишини таъминлашга эришиш орқали ҳудудлар ривожланишини мувофиқлаштиришга интилиш;

- маҳаллий ресурслар асосида ишлаб чиқаришни ташкил этиш кам инвестиция маблағларини талаб этишини, уларнинг бозор конъюктураси талабларига тез мослаша олишига имкон беришини инобатга олиш.

Келгусида мамлакатимизда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни янада ривожлантириш учун қуйдагиларни таклиф қиламиз:

- Янги кичик саноат зоналарини ташкил этиш ва фаолият юритиб келишнинг самарадорлигини ошириш мақсадида: кичик саноат зоналари иштирокчиларининг зарурий муҳандислик-коммуникация тармоқларига уланиш ҳолатини танқидий ўрганган ҳолда тегишли чора-тадбирлар режасини тасдиқлаш; кичик саноат зоналарига уларнинг ихтисослашуви, худуднинг ресурс салоҳиятини инобатга олган ҳолда, ишлаб чиқаришнинг тўлиқ сиклини амалга оширувчи тадбиркорлик субъектларини жойлаштириш;

- инвестициявий лойиҳаларни амалга ошириш ва иштирокчиларга юклатилган мажбуриятларнинг ижроси юзасидан тизимли мониторинг олиб бориш;

кичик саноат зоналари худудида янги инвестициявий лойиҳаларни амалга оширишда тижорат банкларининг иштирокини кенгайтириш.

- Бу эса ўз навбатида Фойдаланилмаётган давлат мулки объектларидан оқилона ва самарали фойдаланиш, замонавий ва рақобатдош маҳсулотларни ишлаб чиқаришни ташкил этиш, янги иш ўринларини яратиш ва аҳоли даромадларини оширишга хизмат қилади.

- Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик соҳасидаги хўжалик юритувчи субъектлар ҳужжатлар расмийлаштиришни соддалаштириш

- Кредит олиш механизминини соддалаштириш

- Мамлакатимизда фаолият кўрсатаётган Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларининг таварлар ва маҳсулотларни экспорт қилиш механизминини янада такомиллаштириш

- Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари ўртасида янги номинатсияларда танловлар ўтказиш.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. Gaybullayevna, R. S. ., & Musurmangulov. (2024). THE IMPORTANCE OF TIME MANAGEMENT IN ENSURING EFFICIENCY IN CONSTRUCTION. *JOURNAL OF ECONOMY, TOURISM AND SERVICE*, 3(1), 28–31.

2. Gaybullayevna, R. S. (2023). THE STATE OF THE DIGITAL ECONOMY TODAY: PROBLEMS AND SOLUTIONS. *JOURNAL OF ECONOMY, TOURISM AND SERVICE*, 2(12), 38-42.

3. Sharifa, R., & Ilyos, T. (2023). PRINCIPLES OF SCIENTIFIC MANAGEMENT IN MANAGEMENT. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 2(16), 1097-1100.

4. Sharifa, R., & Sayyora, M. (2023). HISTORY OF EMERGENCE OF MANAGEMENT AND ITS PLACE TODAY. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 2(16), 1093-1096.

5. Sharifa, R. (2023). DIRECTIONS FOR INCREASING INVESTMENT ATTRACTIVENESS IN REGIONS. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 2(16), 1088-1092.

6. Sharifa, R., & Nozima, T. (2023). QUALITY MANAGEMENT IN COMPETITIVE CONDITIONS IS THE MAIN FACTOR OF ENTERPRISE SUCCESS. *SCIENTIFIC APPROACH TO THE MODERN EDUCATION SYSTEM*, 2(20), 200-203.

7. Sharifa, R., & Mahliyo, K. (2023). ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF ENTERPRISES AND THEIR APPEARANCES. *JOURNAL OF ECONOMY, TOURISM AND SERVICE*, 2(5), 77-83.

8. Gaybullayevna, R. S. (2023). WOMEN'S ENTREPRENEURSHIP IS A FACTOR OF INCREASE IN OUR COUNTRY'S ECONOMIC WELFARE AND SOCIAL DEVELOPMENT. *JOURNAL OF ECONOMY, TOURISM AND SERVICE*, 2(5), 73-76.

9. Gaybullayevna, R. S. (2023). MODERN FUNDAMENTALS OF FINANCIAL MANAGEMENT OF INVESTMENT ACTIVITY. *JOURNAL OF ECONOMY, TOURISM AND SERVICE*, 2(5), 51-54.

10. Gaybullaevna, R. S. (2023). Methods for Assessing the Economic Efficiency of Investments in Construction. *European Journal of Higher Education and Academic Advancement*, 1(1), 95-98.
11. Gaybullaevna, R. S. (2023). Construction Industry in Uzbekistan Is an Important Priority Network of the National Economy. *Pioneer: Journal of Advanced Research and Scientific Progress*, 2(3), 69-71.
12. Qamarov Asadbek Zafar o'g'li, & Rasulova Sharifa G'aybullayevna. (2023). BIZNESINGIZ UCHUN SAMARALI MARKETING STRATEGIYALARINI QANDAY YARATISH MUMKIN. *Scientific Impulse*, 2(14), 305–312.
13. Gaybullaevna, R. S. (2023). Economic Efficiency of Investing in Construction. *International Journal on Economics, Finance and Sustainable Development*, 5(3), 94-97.
14. Расулова, Ш. Ф. (2021). ЎЗБЕКИСТОНДА БАНДЛИК МУАММОСИ. ИШСИЗЛАРНИ ИЖТИМОЙ ҲИМОЯ ҚИЛИШ. *Global Science and Innovations: Central Asia (см. в книгах)*, 3(7), 22-25.
15. Расулова, Ш. Г. (2020). ПРИВЛЕЧЕНИЕ ИНВЕСТИЦИЙ. *Экономика и социум*, (2 (69)), 316-319.
16. Rasulova, S. G., & Obidova, F. Y. (2019). ISSUES OF SMALL BUSINESS DEVELOPMENT. *Theoretical & Applied Science*, (9), 426-429.
17. Расулова, Ш. Г. (2019). ВАЖНОСТЬ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ МЕР ПО ПОВЫШЕНИЮ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ НАСЕЛЕНИЯ. *Актуальные научные исследования в современном мире*, (3-8), 95-100.
18. Rasulova, S., & Jabborova, Z. (2019). PRINCIPAL DIRECTIONSON THE DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP. *International Finance and Accounting*, 2019(3), 18.
19. Расулова, Ш. Ф. (2019). ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ПОЛИТИКА ГОСУДАРСТВА И ПОВЫШЕНИЕ ЕЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ, НАПРАВЛЕННЫЕ НА ПОВЫШЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ НАСЕЛЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ. *Актуальные научные исследования в современном мире*, (3-8), 90-95.
20. Якубов, С. Ф., Гафуров, А. Т., & Расулова, Ш. Г. (2015). Вопросы активизации деятельности коммерческих банков в финансировании инвестиций. *Молодой ученый*, (3), 551-556.
21. Расулова, Ш. Г. (2019). ВАЖНОСТЬ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ МЕР ПО ПОВЫШЕНИЮ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ НАСЕЛЕНИЯ. *Актуальные научные исследования в современном мире*, (3-8), 95-100.
22. Uglu, R. S. S. (2021). Analysis of economic reforms increasing labour resources in the republic of uzbekistan. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(11), 390-396.
23. Расулова, Ш. Ф. (2019). ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ПОЛИТИКА ГОСУДАРСТВА И ПОВЫШЕНИЕ ЕЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ, НАПРАВЛЕННЫЕ НА ПОВЫШЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ НАСЕЛЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ. *Актуальные научные исследования в современном мире*, (3-8), 90-95.
24. Расулов, Ш. (2022). Ўзбекистон Республикасида меҳнат ресурсларининг иш билан бандлигининг жорий ҳолати таҳлили. *Iqtisodiyot va ta'lim*, 23(2), 227-232.
25. Расулов, Ш. (2022). МАМЛАКАТ ИҚТИСОДИЁТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА МЕҲНАТ РЕСУРСЛАРИНИНГ ЎРНИ ВА РОЛИ. *Iqtisodiyot va ta'lim*, 23(4), 149-153.
26. Расулов, Ш. Ш. (2024). МАМЛАКАТИМИЗ МЕҲНАТ РЕСУРСЛАРИНИНГ ИҚТИСОДИЁТ ТАРМОҚЛАРИ БЎЙИЧА БАНДЛИГИНИНГ ЖОРИЙ ҲОЛАТИ ТАҲЛИЛИ. *Innovations in Science and Technologies*, 1(1), 78-89.

27. Расулов, Ш. Ш. (2024). МЕҲНАТ РЕСУРСЛАРИНИ ИШ ҶУРИНЛАРИ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ ДАРАЖАСИНИ ОШИРИШ ЙЎЛЛАРИ. *Экономика и социум*, (2-1 (117)), 1318-1321.
28. Sh, R. S. (2023). MEHNAT RESURSLARINING IQTISODIYOT TARMOQLARI BO‘YICHA BANDLIGINING JORIY HOLATI TAHLILI. QO‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 9, 113-116.
29. Sharof, R. S. (2023). Analysis of The State Employment Policy Aimed at The Employment of Labor Resources in The Republic of Uzbekistan. *International Journal of Human Capital and Innovative Management*, 1(1), 54-61.
30. Расулов, Ш. Ш. Ў. (2024). ТАДБИРКОРЛИК КОРХОНАЛАРИДА ЭКСПОРТ КЎЛАМИНИ ОШИРИШДА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ИМКОНИЯТЛАРИ. *Raqamli iqtisodiyot (Цифровая экономика)*, (6), 255-261.
31. Keldiyorovich, O. I., & Sharof o‘g‘li, R. S. (2023). PUL OQIMLARI TO‘G‘RISIDAGI HISOBOTLARNI TUZISHGA QO‘YILGAN TALABLAR. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIIY JURNALI*, 3(1), 276-283.